

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 96/2022
26.01.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић, Споменке Зарић, Добриле Страјина и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Александар Илић, адвокат из ..., против тужене „Комерцијална банка“ АД Београд, чији је пуномоћник Немања Алексић, адвокат из ..., ради поништаја и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Лесковцу Гж 825/20 од 08.10.2020. године, у седници одржаној 26.01.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Лесковцу Гж 825/20 од 08.10.2020. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Лесковцу Гж 825/20 од 08.10.2020. године и пресуда Основног суда у Лебану П 730/18 од 05.12.2019. године, тако што се **ОДБИЈА** тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је ништава одредба члана 6. став 1. Уговора о динарском готовинском кредиту број ... од 05.08.2016. године, којом је тужилац обавезан да по основу обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати туженој банци једнократну накнаду у висини од 3% од износа реализованог кредита из члана 1. наведеног уговора, као и да се тужена обавезе да тужиоцу на име стицања без основа исплати износ од 18.000,00 динара са каматом почев од 05.08.2016. године до коначне исплате, те да тужиоцу исплати трошкове парничног поступка у износу од 18.740,00 динара са каматом.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 57.150,00 динара.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лебану П 730/18 од 05.12.2019. године, ставом првим изреке, усвојен тужбени захтев тужиоца и утврђено да је ништава одредба члана 6. став 1. Уговора о динарском готовинском кредиту од 05.08.2016. године, којом је тужилац обавезан да по основу обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати туженој банци једнократну накнаду у висини од 3% од износа реализованог кредита из члана 1. наведеног уговора. Ставом другим изреке, обавезана

је тужена да на име стицања без основа тужиоцу исплати износ од 18.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 05.08.2016. године, као дана стеченог без основа, па до коначне исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу исплати трошкове парничног поступка у износу од 18.740,00 динара, са законском затезном каматом почев од извршности до исплате.

Пресудом Вишег суда у Лесковцу Гж 825/20 од 08.10.2020. године, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене, првостепена пресуда потврђена и одбијен захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе па је на основу члана 404. став 2. тог закона одлучено као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је са туженом банком закључио уговор о динарском готовинском кредиту дана 05.08.2016. године, којим је предвиђено да је укупан износ кредита 600.000,00 динара. Тужилац се одредбом члана 6. став 1. наведеног уговора обавезао да на име трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у тецај плати туженој једнократну накнаду у висини од 3% износа одобреног кредита, што је и учинио дана 05.08.2016. године уплатом износа од 18.000,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, налазећи да банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга, под условом да понуда банке садржи јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита. Према ставу судова клијент мора бити упознат на шта се односе трошкови једнократне накнаде за обраду кредитног захтева који су тужиоцу наплаћени, као и који су стварни трошкови тужене за обраду кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење, односно банка мора да докаже оправданост, намену и висину трошкова које је од тужиоца наплатила. Како у конкретном случају тужена није поступила на наведен начин, а наведене трошкове је обрачунала и наплатила тужиоцу без оправданих економских разлога, то тужилац има право на враћање наплаћеног по ништавој одредби, са законском затезном каматом од дана стицања, јер је тужена несавестан стицалац.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. пази по службеној дужности.

По члану 1065. Закона о облигационим односима, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ беј 36/11 и 139/14) који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају с обзиром да је предметни уговор о кредиту закључен 05.08.2016. године.

Сходно томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга у вези са реализацијом кредита и таква одредба уговора је правно ваљана под условом да је понуда банке садржала врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене, а што је прописано у одредби члана 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Наведено обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на (између осталог) уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Службени гласник РС“ број 65/11) ближе су утврђени изглед и садржина образаца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3 врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

У конкретном случају тужиоцу је уручена понуда за закључење уговора од 04.08.2016. године, која у тачки 3.3 предвиђа да је једнократна накнада за обраду захтева фиксно 3,00% од износа одобреног кредита, односно 18.000,00 динара што одговара и садржини спорне уговорне одредбе којом се тужилац обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 3,00% од износа реализованог кредита. Обавеза исказивања укупних трошкова кредита кроз ефективну каматну стопу (члан 2. став 1. тачка 21. Закона о заштити корисника финансијских услуга) која омогућава кориснику да упореди понуде различитих давалаца истих услуга, такође је приказана у понуди (тачка 3.2). Погрешно је инсистирање нижестепених судова на структури трошкова с обзиром да је тужилац у предуговорној фази био обавештен о врсти и висини трошкова који падају на његов терет, па банка није била у обавези да доказује структуру нити стварне трошкове ове накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. наведеног закона. Исказивање ове накнаде за банкарску услугу (обрада кредитног захтева и пуштање кредита у коришћење) задовољава услов одређености уговорне обавезе (врста и висина/фиксна или променљива) и у смислу члана 50. ЗОО. Следом наведеног, у конкретном случају уговорна одредба којом се корисник кредита обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 3,00% од износа кредита није противна основним начелима облигационог права, нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга. Како предметна уговорна одредба није ништава, тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чланова 104. став 1. и 214. ЗОО.

Тужена је успела у поступку по ревизији, па јој на основу чланова 153. став 1, 154. и 163. став 2. у вези члана 165. став 2. ЗПП припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име тражених трошкова за састав једног поднеска (одговор на тужбу) од стране адвоката у износу од 6.000,00 динара, заступања на једном одржаном рочишту 7.500,00 динара и за састав жалбе и ревизије по 12.000,00 динара, према Тарифи о наградама и накнадама за рад адвоката („Службени гласник РС“ број 121/12...99/20). Трошкови су досуђени без увећања од 20% на име ПДВ иако је пуномоћник тужене доставио потврду да је обвезник плаћања овог пореза, али није доставио доказ (рачун) да је исти и платио. Туженој припадају и тражени трошкови на име судских такси за одговор на тужбу 1.310,00 динара, жалбу и другостепену одлуку по 2.620,00 динара, за ревизију 5.240,00 динара и ревизијску одлуку 7.860,00 динара, према тарифи Закона о судским таксама („Службени гласник РС“ број 128/24...106/15).

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић